

ID: 504

Investigation of Thermal Tourism Areas in Terms of Design Criteria for Healing Gardens: The Case of Eynal Thermal Tourism Centre (Simav-Kütahya)

Necmettin Gür¹, Özgür Kahraman^{2*}

¹Department of Landscape Architecture, Institute of Graduate Studies, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

^{2*}Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture and Design, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Abstract

Tourism is a concept that has different branches and subjects within itself. Health tourism is one of these subjects. Within health tourism, thermal tourism is an important component of this branch of tourism. Thermal tourism has a wide range of users in every season of the year. Therefore, landscape design and planning should be made in accordance with the design criteria of healing gardens based on health. For this purpose, Eynal Thermal Tourism Centre, which has important geothermal resources in Simav district of Kütahya province, was selected as a sample area. As a result of the literature review, the design criteria of healing gardens were determined. Afterwards, the sample thermal tourism area was examined and observed on-site within these criteria. Compliance with the criteria was evaluated in many basic qualities such as the use of plant material, spatial and landscape area diversity, pedestrian circulation network, walking paths, sports areas. Although there are many positive uses in the area, many negative effects and uses such as lack of sensible walking surface and monotony were also observed. After determining the deficiencies and correction needs in the area, suggestions for the area were listed and suggestions were made for the design criteria of improvement gardens for thermal tourism areas.

Key Words: Health tourism, Healing gardens, Design criteria, Eynal Thermal Tourism Centre, Simav

Termal Turizm Alanlarının İyileştirme Bahçeleri Tasarım Kriterleri Açısından İncelenmesi: Eynal Termal Turizm Merkezi (Simav-Kütahya) Örneği

Özet

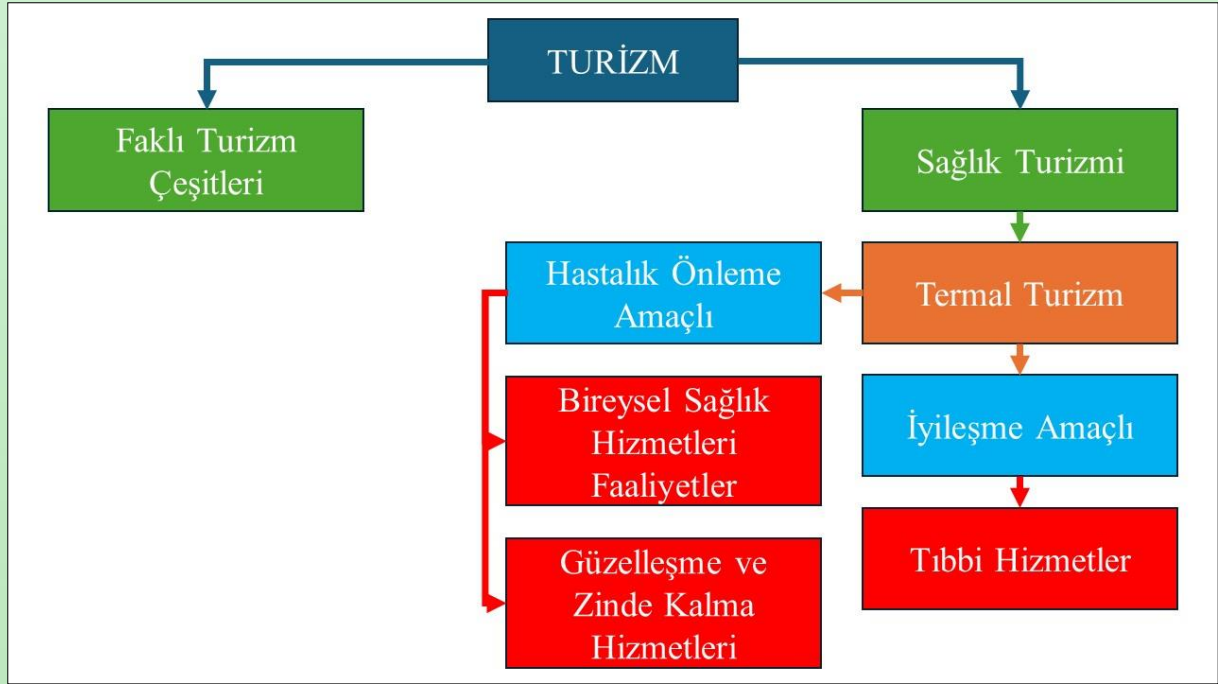
Turizm kendi içerisinde farklı kollar ve konulara sahip bir kavramdır. Sağlık turizmi de bu konulardan birisidir. Sağlık turizmi içerisinde termal turizm bu turizm kolunun önemli bir bileşenidir. Termal turizm yılın her mevsiminde çok çeşitli kullanıcı kitlesine sahiptir. Dolayısıyla benzer tasarım ve planlamalarının sağlık temelinde iyileştirme bahçeleri tasarım kriterlerine uygun olarak yapılması gerekmektedir. Bu amaç kapsamında Kütahya ilinin Simav ilçesine bağlı önemli jeotermal kaynaklarına sahip Eynal Termal Turizm Merkezi örnek alan olarak seçilmiştir. Literatür taramaları sonucunda iyileştirme bahçeleri tasarım kriterleri belirlenmiştir. Daha sonra örnek termal turizm alanı bu kriterler dahilinde yerinde incelenerek gözlemlenmiştir. Bitki materyali kullanımı, mekânsal ve peyzaj alanı çeşitliliği, yaya sirkülasyon ağı, yürüme yolları, spor alanları gibi birçok temel nitelikte kriterlere uyumluluk değerlendirilmiştir. Alanda yapılan incelemelerde birçok olumlu kullanımlar olduğu belirlense de hissedilebilir yürüme yüzeyi eksikliği ve monotonluk gibi birçok olumsuz etki ve kullanımlar da gözlemlenmiştir. Alandaki eksiklikler ve düzeltme ihtiyaçları belirlendikten sonra alan için önermeler sıralanmış, termal turizm alanları için de iyileştirme bahçeleri tasarım kriterleri adına önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sağlık turizmi, İyileştirme bahçeleri, Tasarım kriterleri, Eynal Termal Turizm Merkezi, Simav

Giriş

Turizm, çok farklı kollar ve konularda olguların çatı kavramı olduğu için çeşitli tanımları olan bir kavramdır. Fakat çeşitli tanımlamalara rağmen genel bir açıdan turizmin tanımı yapılabilir. Bu açıdan bakılacak olursa; insanların rutin hayatları ve uğraşları dışında kalan zamanlarını değerlendirmek veya rekreasyon amaçlı olarak seyahat etmeleri, geçici konaklamaları ve geçirdiği aktivitelerin bütünü turizm olarak tanımlanabilir (Çelik, 2018; Öztürk, 2018). Yaz, kış, eğitim, kültür, inanç gibi çeşitli amaçlar ile turizm farklı kolları ayrılmaktadır. Sağlık turizmi de bu kolların birisidir. Sağlık turizminin temelini yoğun ve stresli yaşamdan ya da çeşitli rahatsızlıklardan dolayı sağlık sorunları yaşayan veya sağlıklarını korumak isteyen insanlar oluşturur. Bu nedenle sağlık turizmi; insanların sağlıklarını iyileştirmek, korumak veya refahlarını arttırmak için gerçekleştirdiği seyahatler bütünü denilebilir (Aydın, 2012). Termal turizm sağlık turizminin yapısını oluşturan parçalardan birisidir. Termal turizm; ılıca, kaplıca, içmeler gibi hidroterapi ve talasoterapi merkezlerinde belirli sıcaklıklardaki şifalı olan maden sularının içme, yıkanma ve çamur banyosu gibi çeşitli şekillerde kullanıldığı turizm türüdür (Şekil 1) (Çiçek ve Avderen, 2013).

Şekil 1. Termal turizmin yapısı (Bucak ve Özkaya, 2013:10)

Termal turizm cinsiyet, yaş ve fiziki durum fark etmeksizin geniş yelpazede kullanıcıya her mevsim hitap edebilmektedir. Bu durum termal turizm alanlarını yıl içerisinde sürekli bir sirkülasyon içerisinde kalmasını sağlamaktadır (Avşar, 2023). Geniş yelpazede kullanıcı kitlesine ve her mevsimde sirkülasyonun olmasından dolayı termal turizm alanlarının ve peyzajın yakından ilişkili olduğu söylenebilir (Jiménez-García vd., 2020; Vasilyeva vd., 2023). Bu sebeple termal turizm alanlarının peyzaj planlama ve tasarımlarının alanın amacına hizmet edebilecek nitelikte uyumlu olmalıdır. Sağlık amaçlı kullanılan termal turizm alanlarının peyzaj tasarım ve planlamalarında iyileşme bahçeleri tasarım ilkelerine göre uygulanması bu alanların sağlık turizmi açısından en üst düzeye ulaşmasını sağlayacaktır (Keçecioglu, 2014). Çünkü literatürdeki çalışmalar doğa-insan birlikteliğinin psikoloji üzerinde oldukça olumlu etkilerinin olduğunu ve bu durumun sağlık açısından önemli etkilere sebep olduğunu göstermiştir (Lau ve Yang, 2009; Pouya vd., 2015). İyileşme bahçeleri; şifa bahçeleri, restoratif bahçeler, sağlık bahçeleri, rehabilitasyon bahçeleri gibi kavramların içeren yaygın bir tanımdır. Bu peyzaj tasarım yaklaşımını, iyileşmeyi teşvik etmek için kullanıcıların doğa içinde bir bahçede duyularını harekete geçiren veya rahatlatan bir sağlık tesisi olarak tanımlayabiliriz (Cooper Marcus, 2016). İyileşme bahçeleri birçok yönden faydaları olan bir peyzaj tasarım yaklaşımıdır. Bunlar arasından bazıları;

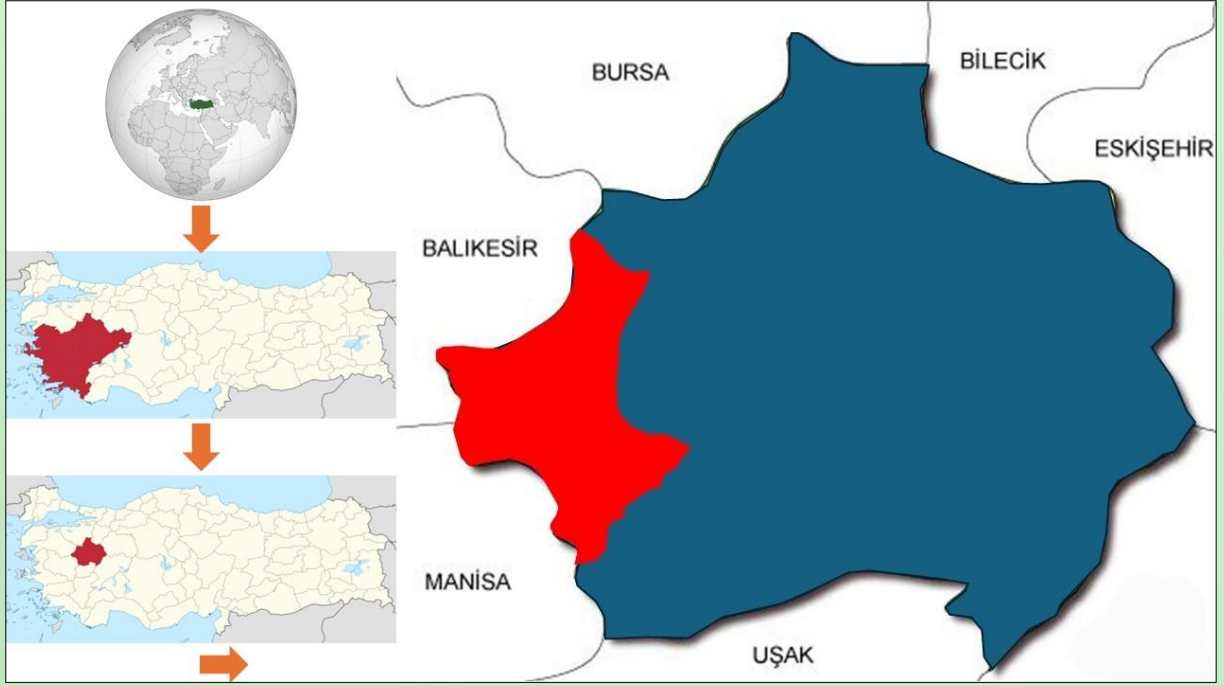
- İyileştirici etkilerinin bulunması,
- Stres ve baskıyı azaltıcı etkisinin olması,
- Kullanıcıları sadece psikolojik olarak değil, fiziksel aktiviteye teşvik eder bu açıdan da önemli etkilerinin olması,
- Motivasyon artırıcı etkiler yaratması olarak sıralanabilir (Din vd., 2023).

Bu çalışma sağlık turizminin bir parçası olan termal turizm alanlarının iyileştirme bahçeleri tasarım kriterleri açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Amaca yönelik olarak jeotermal kaynak ve termal turizm açısından zengin bir yer olan Kütahya'nın Simav ilçesindeki Eynal Termal Turizm Merkezi örnek alan olarak seçilmiş ve iyileştirme bahçesi tasarım kriterleri açısından incelenmiştir.

Materyal ve Yöntem

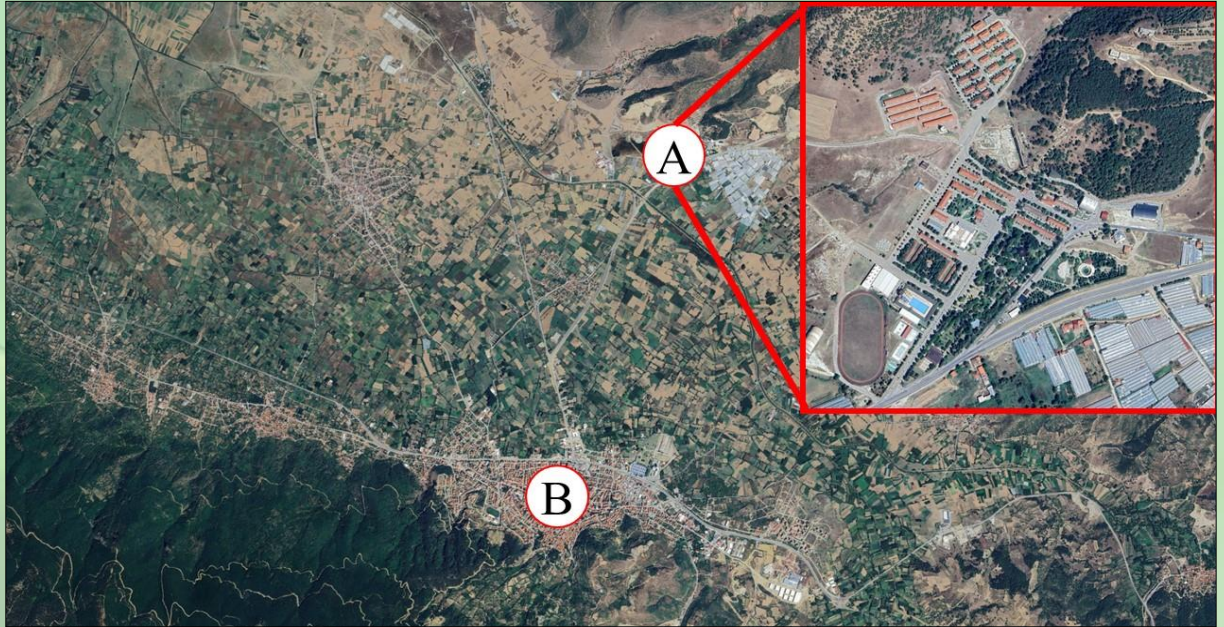
Bu çalışmanın ana materyalini, ülkemiz önemli jeotermal kaynakları ve termal turizm alanlarına sahip Simav ilçesinde bulunan Eynal Termal Turizm Merkezi oluşturmaktadır (Tuncel ve Doğaner, 1992; Çardak vd., 2019). Simav, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alan Kütahya ilinin bir ilçesidir (Şekil 2). İlçenin deniz seviyesinden yüksekliği 819 m'dir ve 2023 yılı Adrese Bağlı Nüfus Sistemi'ne göre nüfusu 61346 kişidir (Arslan, 2006; TÜİK, 2024).

Şekil 2. Simav (Vikipedi, 2024a; Vikipedi, 2024b; Vikipedi, 2024c; Vikipedi, 2024d'den değiştirilerek)

Simav, 163 °C rezervuar su sıcaklığı ile jeotermal kaynak açısından oldukça zengin bir sahadır ve Eynal bu jeotermal sahası içerisinde yer almaktadır (Gemici ve Tarcan, 2002; Kardaş, 2014). Sahip olduğu jeotermal kaynaklar sayesinde Eynal önemli bir termal turizm alanıdır (Akbulut, 2010). Çalışmada incelenen Eynal Termal Turizm Merkezi'nin Simav ilçe merkezine uzaklığı 5.3 km'dir (Gür ve Kahraman, 2022). İncelenen termal turizm merkezinin Simav ilçe merkezine göre konumu Şekil 3'te belirtilmiştir.

Şekil 3. Termal turizm alanının ilçe merkezine göre konumu. A) Eynal Termal Turizm Merkezi, B) Simav İlçe Merkezi (Google Earth Pro'dan değiştirilerek, 2024)

Çalışmada kaplıca alanlarının iyileştirme bahçeleri tasarım kriterleri açısından incelenmesi 3 aşamada gerçekleştirilmiştir;

- 1. Aşama: İyileştirme bahçelerinin tasarım kriterleri literatür taramaları ile belirlenmiş ve listelenmiştir.
- 2. Aşama: Kaplıca alanlarının her biri tasarım kriterleri dahilinde yerinde ziyaret edilerek incelenmiş, fotoğraflanmış ve değerlendirilmiştir.
- 3. Aşama: Değerlendirmeler sonucunda alanların kriterler dahilinde olumlu yönleri ve eksik yönleri belirlenmiş ve eksik yönlerin giderilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Çalışma yönteminin ilk aşamasına göre iyileşme bahçelerinin tasarım ilkelerini belirlemek amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Bu taramalar sonucunda belirlenen iyileşme bahçeleri tasarım ilkeleri şu şekildedir;

1. Peyzaj tasarım alanlarında çeşitlilik: Tasarım yapılan rekreasyon alanlarının tek veya grup halinde kullanıma elverişli olması gerekmektedir. Aynı zamanda bu alanlar farklı hedef kullanıcıların da ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde niteliklere sahip olmalıdırlar. Tasarım alanlarındaki artırılan seçenekler rekreasyon alan kullanıcılarının stresini azaltmaya yardımcı olmalıdır.
2. Bitkisel materyalin ve yeşil tonun egemen olması: Alanlarda bitkisel materyal yoğunluğunun fazla olması ve baskın olması insan-doğa ilişkisini kuvvetlendirir. Böylelikle psikolojik iyi olma hali desteklenebilir.
3. Egzersize teşvik etme: Tasarım alanlarındaki birimleri birbirine bağlayan sirkülasyon kullanıcıları yürüyüş vb. aktivitelere teşvik etmeli ve egzersiz yapabilmelerini sağlamalıdır. Sirkülasyon ağı belirli bir düzende olmalı, sınırları belirli olmalı, farklı kullanışlarda çeşitlendirilmeli ve farklı kullanışlara paralel olarak zemin malzemeleri de buna göre ayarlanmalıdır. Kullanılacak bitkisel materyallerin kullanıcıları rahatsız edecek seviyede dallanmamasına ve yüksekliklerine dikkat edilmelidir. Aynı zamanda bitkisel materyal sirkülasyon ağlarında sınırlandırma ve yönlendirme amaçlı da kullanılabilir.
4. Dikkat çekici nitelikte uyarıcıların bulunması: Bitkiler, su elemanları ya da tek renk düzeninde cansız materyallerin işitsel veya görsel etkileri kullanarak insanlar üzerinde sakinlik hissi yaratılabilir ve stresin azaltılmasına yardımcı olunabilir. Ek olarak bu materyaller kullanılarak pozitif duyguların harekete geçmesi de sağlanabilir. Bitkilerin, renk, doku, form ve koku gibi özellikleri ile kullanıcıların dikkatleri ve odak noktaları yönlendirilebilir, monotonluğun önüne geçilebilir. Aynı şekilde cansız materyallerde de sıcak renklerin kullanımları ile canlılık sağlanabilir, dikkat ve odak noktası yönlendirilebilir.
5. Çevresel uyarıcıların minimize edilmesi: Tasarım alanlarının kullanıcılarda dikkat dağılmasına sebep olabilecek gürültü, toz ve görüntü gibi dış etmenlere kapalı olması gerekmektedir. Bu alanlarda mahremiyete özen gösterilmelidir (Eckerling, 1996; Rivasseau-Jonveaux vd., 2012; Erbino vd., 2015; Chun ve Lee, 2016; Wang ve Tzortzi, 2023).

Peyzaj Alanlarında Çeşitlilik:

Açık ve kapalı alanlar dahil olmak üzere 245885 m² alana sahip Eynal Termal Turizm Merkezi'ndeki (Google Earth Pro, 2024) farklı mekân ve peyzaj alanı kullanımları yerinde tespit edilmiştir. Buna göre alanda bulunan farklı mekân ve peyzaj alanı kullanımları;

- 1 restoran,
- 2 Türk hamamı,
- 3 aile çay bahçesi,
- 1 butik otel,
- 1 açık su parkı,
- 1 yarı olimpiik yüzme havuzu,
- 1 ayak banyosu-terapi merkezi,
- 2 kafe,
- 192 konaklama amaçlı apart daire,
- 1 voleybol sahası,
- 1 basketbol sahası,
- 1 tenis kortu,
- 1 çim futbol sahası,
- 3 market,
- 5 çocuk oyun alanı,
- 2 piknik ve mesire alanı,
- 1 camii,
- 2 bisiklet ve yürüyüş yolu şeklindedir.

Örnek alanda 18 farklı mekân ve peyzaj alan kullanımının olması olumlu olarak gözlenmiştir. Fakat bu durum çeşitliliğin geliştirilebilir olmadığı anlamına gelmemektedir. Alanda su ögesi kullanımının olmaması çeşitlilik adına eklenebilecek ilk kullanım olarak akla gelmektedir. Sakıcı ve Var (2014) ve Yılmaz (2017) çalışmalarında peyzaj alanlarında su ögesi kullanımlarının stresli ve psikolojik rahatsızlıkları olan kişilerde rahatlatıcı ve iyileştirici etkilere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca farklı mekânsal kullanım olarak Kanat (2019)'un çalışmasında belirttiği üzere fiziksel ve ruhsal iyileşmede etkili olan aromaterapi ve fizik tedavi merkezi ile çeşitlendirilip alan zenginleştirilebilir.

Bitkisel Materyalin ve Yeşil Tonun Egemen Olması:

Termal turizm alanında yapılan incelemeler sonucunda alanda bulunan bitki türleri tespit edilmiştir. Tespit edilen bitki türleri ve familyaları Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Eynal Termal Turizm Merkezi alanında tespit edilen bitki türleri

Bitki Türü	Familya	Yaşam Formu
<i>Acer negundo</i> L.	Sapindaceae	Ağaç
<i>Acer negundo</i> var. <i>aureovariegatum</i> Wesm.	Sapindaceae	Ağaç
<i>Acer platanoides</i> L.	Sapindaceae	Ağaç
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	Sapindaceae	Ağaç
<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Sapindaceae	Ağaç
<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle	Simaroubaceae	Ağaç
<i>Berberis julianae</i> C.K.Schneid.	Berberidaceae	Çalı
<i>Berberis thunbergii</i> DC.	Berberidaceae	Çalı
<i>Betula pendula</i> Roth	Betulaceae	Ağaç
<i>Calendula officinalis</i> L.	Asteraceae	Çiçek
<i>Canna indica</i> L.	Cannaceae	Çiçek
<i>Catalpa bignonioides</i> Walter	Bignoniaceae	Ağaç
<i>Cedrus deodora</i> (Roxb. ex D.Don) G.Don	Pinaceae	Ağaç
<i>Cercis siliquastrum</i> L.	Fabaceae	Ağaç
<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	Anacardiaceae	Çalı
<i>Cupressus arizonica</i> Greene	Cupressaceae	Ağaç
<i>Cupressus arizonica</i> var. <i>glabra</i> (Sudw.) Little	Cupressaceae	Ağaç
<i>Cupressus sempervirens</i> L.	Cupressaceae	Ağaç
<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	Elaeagnaceae	Ağaç
<i>Euonymus japonicus</i> Thunb.	Celastraceae	Çalı
<i>Ilex aquifolium</i> L.	Aquifoliaceae	Çalı
<i>Juglans regia</i> L.	Juglandaceae	Ağaç
<i>Juniperus sabina</i> L.	Cupressaceae	Çalı
<i>Koelreuteria paniculata</i> Laxm.	Sapindaceae	Ağaç
<i>Lavandula angustifolia</i> Mill.	Lamiaceae	Çalı
<i>Mahonia aquifolium</i> Pursh	Berberidaceae	Çalı
<i>Morus nigra</i> var. <i>pendula</i> L.	Moraceae	Çalı
<i>Nerium oleander</i> L.	Apocynaceae	Çalı
<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch.	Vitaceae	Sarılıcı Tırmanıcı
<i>Philadelphus coronarius</i> L.	Hydrangeaceae	Çalı
<i>Photinia fraserii</i> Dress	Rosaceae	Çalı
<i>Picea pungens</i> Engelm.	Pinaceae	Ağaç
<i>Pinus brutia</i> Ten.	Pinaceae	Ağaç
<i>Platanus orientalis</i> L.	Platanaceae	Ağaç
<i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	Cupressaceae	Çalı
<i>Populus alba</i> L.	Salicaceae	Ağaç
<i>Populus tremula</i> L.	Salicaceae	Ağaç
<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.	Rosaceae	Ağaç
<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch	Rosaceae	Ağaç
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Fabaceae	Ağaç
<i>Rosa sempervirens</i> L.	Rosaceae	Çalı
<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Lamiaceae	Çalı
<i>Salix babylonica</i> L.	Salicaceae	Ağaç
<i>Styphnolobium japonicum</i> (L.) Schott	Fabaceae	Ağaç
<i>Tagetes erecta</i> L.	Asteraceae	Çiçek

<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.	<i>Tamaricaceae</i>	Çalı
<i>Tilia tomentosa</i> Moench	<i>Malvaceae</i>	Ağaç
<i>Viburnum lucidum</i> L.	<i>Adoxaceae</i>	Çalı
<i>Viburnum opulus</i> L.	<i>Adoxaceae</i>	Çalı
<i>Vitis vinifera</i> L.	<i>Vitaceae</i>	Sarılcı Tırmanıcı

Alanda 50 farklı bitki türü tespit edilmiştir. Tespit edilen bu bitkilerin genelinde yeşil yapraklı bitkiler hakimdir. Bu açıdan bakıldığında iyileştirme bahçeleri tasarım ilkeleri kapsamında alanın hem bitki çeşitliliği sağlaması hem de yeşil tonun hâkim olması olumlu bir etki olduğu görülmektedir.

Egzersize Teşvik Etme:

Alandaki yaya ve bisiklet yolları ve sirkülasyon ağı incelendiğinde egzersize teşvik edici olduğu, bitkiler veya pergoleler yardımı ile kısmen gölgelendirildiği belirlenmiştir. Bitki ve pergoleler yardımı ile yürüme yollarının gölgelendirilmesi egzersiz veya yürüme eylemlerinin iklimsel olaylar kaynaklı olarak kesintiye uğramaması konusunda kullanıcılara kolaylık sağladığı görülmüştür (Şekil 4).

Şekil 4. Pergole ve bitkiler yardımı ile yürüme yollarının kısmen gölgelendirilmesi (Orijinal, 2024)

Alanda farklı zemin malzemelerinin kullanılmaması yürüme yollarının ve sirkülasyon ağının düzenli şekilde devam etmesini sağlamaktadır. Ancak bu durum alanı kullanan bütün kullanıcılar için geçerli değildir. İncelemeler sonucunda alanın hiçbir yerinde hissedilebilir yürüme yüzeylerinin bulunmadığı görülmüştür. Alanda hissedilebilir yürüme yüzeylerinin olmaması görme engelli kullanıcılar için olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle alan hem iyileştirme bahçeleri tasarım kriterlerine hem de engelsiz peyzaj tasarım yaklaşımlarına uymamaktadır (Gür ve Kahraman, 2024). Aynı zamanda yürüme yollarında ve sirkülasyon ağında egzersizi teşvik etme açısından karşılaşılan diğer bir olumsuzluk ise gölgelendirme amaçlı kullanılan bitkisel materyalin alt dal budamalarının yapılmamış olmasıdır. Bitkilerin alt dallarının budanmaması baş hizasında kullanıcılara zarar verebilir veya yürüyüş egzersizleri sırasında kullanıcılara rahatsızlık verebilir düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Yürüme yollarında bitki materyallerinin egzersizi engelleyici dal yapıları (Orijinal, 2024)

Yürüme ve bisiklet yolları, sirkülasyon ağı alan içerisinde yüksek bordür taşları ile ayrıldığı için alanda bitkiler yardımı ile yapılmış herhangi bir yönlendirme veya sınırlama yapılmadığı görülmüştür. Bu durumun yürüyüş ve egzersiz esnasında kullanıcıların dar bir alanda kısıtlı kalma hissinin ortadan kalmasına ve daha geniş bir görüş açısı ile hareket etmelerini sağladığı düşünülmektedir.

Dikkat Çekici Nitelikte Uyarıcıların Bulunması:

Termal turizm merkezi alanında kafe, restoran ve aile çay bahçesi alanlarında gerek cansız materyaller gerekse bitkisel materyaller yardımıyla renk, doku, koku vb. etkiler kullanılarak yeşil renk hakimiyeti kaynaklı monotonluğun önüne geçildiği gözlemlenmiştir. Aksoy ve Demir (2022) çalışmalarında sıcak renklere sahip cansız materyallerin ya da sıcak renkli gövde, dal, yaprak, meyve, çiçek gibi organlara sahip bitki materyali kullanımlarının canlılık ve dinamizm kattığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla spor alanlarının peyzaj düzenlemelerinde egzersize teşvik edici, sporun doğası gereği monotonluğun kırılması adına bu alanlarda sıcak renklere sahip cansız materyallerin kullanılması gerekmektedir. Termal turizm alanındaki spor alanları incelendiğinde cansız materyal veya bitkisel materyallerde sıcak renklerin kullanılmadığı ve bu alanlarda monotonluğun önüne geçilemediği bir olumsuzluk olarak gözlemlenmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Spor alanlarında sıcak renklerin kullanılmaması örneği (Orijinal, 2024)

Çevresel Uyarıcıların Minimize Edilmesi:

Eynal Termal Turizm Merkezi alanında araç sirkülasyonunun olduğu alanlar haricinde geriye kalan tüm kapalı ve açık alanlar gerek ağaç gerek ağaççık gerekse çalılar yardımı ile dış etmenlerden korumak ve mahremiyeti arttırmak amacıyla çevrelendiği belirlenmiştir. Mesire ve piknik alanlarında mangal dumanları vb. kötü koku ve duman yayılımında hem kullanıcıların rahatsız olmasını engellemek hem de gölge oluşturması için ağaç türlerinin kullanıldığı gözlemlenmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Piknik ve mesire alanlarının ağaçlar ile perdelenmesi (Orijinal, 2024)

Alanda özellikle çevresel uyarıcıların minimize edilmesi gerektiği düşünülen konaklama amaçlı kullanılan apartların tamamının bitkisel materyaller yardımı ile çevrelendiği ve mahremiyetin bu yolla sağlandığı belirlenmiştir (Şekil 8).

Şekil 8. Konaklama amaçlı apartların çalı ve ağaçlar kullanılarak mahremiyetinin oluşturulması (Orijinal, 2024)

Sonuç ve Öneriler:

Turizm kendi içerisinde birçok dala ayrılan bir kavramdır. Sağlık turizmi de turizmin bir dalıdır. Sağlık turizmi insanların sağlıklı yaşam, tedavi vb. ihtiyaçlarını giderdikleri seyahatler bütünüdür. Sağlık turizminin en önemli bileşenlerinden birisi de termal turizmdir. Termal turizm yılın her mevsimi yapılabilmesi ve yaş, cinsiyet vb. ayrım göstermeden tüm kitlelere hitap ettiği için termal turizm alanlarının peyzaj tasarımı ve planlamasının iyi yapılması

gerekmektedir. Buna bağlı olarak termal turizm alanlarının peyzaj tasarım ve planlamalarının termal turizmin temeline yani iyileştirme temeline yönelik olarak iyileştirme bahçeleri tasarım kriterlerine odaklanılarak yapılması gerekmektedir. Çalışmada Kütahya ilinin Simav ilçesinde yer alan ve önemli termal kaynaklara sahip olan Eynal Termal Turizm Merkezi örnek alan olarak seçilmiştir. Alan çalışmanın amacına yönelik olarak iyileştirme bahçeleri tasarım kriterleri altında incelenmiştir. Literatür taramaları sonucunda iyileştirme bahçeleri tasarım kriterleri belirlenmiştir. Örnek termal turizm alanı bu kriterler üzerinde yerinde incelenerek gözlemlenmiştir. İncelemeler sonucunda alanda kriterlere yönelik hem olumlu hem de olumsuz birçok nokta tespit edilmiştir. Bulgular ışığında Eynal Termal Turizm Merkezi örneği üzerinde görülen eksikliklere göre termal turizm alanlarında alınması gereken önlem ve öneriler şu şekilde sıralanabilir;

1. Termal turizm alanının mekânsal ve peyzaj alanı açısından çeşitliliğinin bulunması olumlu olarak gözlemlenmiştir. Fakat psikolojik açıdan olumlu etkilerinin olduğu bilinen peyzaj alanlarından su ögesi kullanımının alanda mevcut olmadığı görülmüştür. Alanda uygun yerlerde su ögesi kullanımı mekânsal ve peyzaj alanı çeşitliliğini zenginleştirdiği öngörülmüştür. Ayrıca fizik tedavi ve aroma terapi merkezleri gibi farklı mekânsal eklemelerle birlikte alanın çeşitlendirilmesi sağlanabilir.
 2. Alandaki bitki türlerinde yeşil yapraklı türlerin çoğunlukta olması iyileşme bahçeleri tasarım kriterleri açısından olumlu olsa da bitkilerin genelini yaşam formu olarak ağaç olması başka bir açıdan olumsuzluk olarak görülmüştür. Bu nedenle alanda bitkisel tasarımı çeşitlendirilebilmesi için yeşil yapraklı farklı türlerde çalı ve yer örtücü türlerin peyzaj tasarımına dahil edilmesi ve tür zenginliğinin artırılması gerekmektedir.
 3. Alandaki sirkülasyon ağı ve yürüme yollarının düzenli oluşu egzersize teşvik edici olsa da bu durumun tüm kullanıcılar için geçerli olmadığı tespit edilmiştir. Çünkü alanın hiçbir yerinde hissedilebilir yürüme yüzeyi zemin elemanı kullanımına rastlanmamıştır. Dolayısıyla sirkülasyon ağı, yürüme ve koşma yolları hem iyileştirme bahçeleri tasarım ilkelerini hem de engelsiz peyzaj tasarım yaklaşımlarına uymamaktadır. Alanda kullanılan tüm yaya sirkülasyonu ağı, yürüme ve koşma yollarına hissedilebilir yürüme yüzeyleri zemin elemanları dönmelidir. Ayrıca bu alanlardaki bitkisel kullanımlarda gerekli bakımların yapılması, alt dalların budanması ve kullanıcıların göz ve baş hizasında olası yaralanmaların önüne geçilmelidir.
 4. Alandaki spor alanlarının peyzaj düzenlemelerinde kullanılan gerek bitkisel materyal gerekse cansız materyallerin dikkat çekici nitelikte olmadığı ve monotonluğun önüne geçmedi gözlemlenmiştir. Bu durumda alanın zemin malzemeleri, oturma elemanları gibi cansız materyal kullanımlarında sıcak renkler kullanılmalıdır. Aynı zamanda bitkisel materyallerde çiçek, gövde, dal, yaprak gibi organları ile öne çıkan sıcak renklerin hakim olduğu türlerin tercih edilmesi ve monotonluğu önüne geçilmesi gerekmektedir.
- Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve önermeler ışığında termal turizm alanlarında iyileştirme bahçeleri tasarım kriterlerinin uygulanmasının sağlık turizmi açısından önemli katkılar sağlayacağı, kullanıcı konforu ve turist memnuniyetini daha üst seviyelere getireceği ortaya koyulmuştur. Kentsel açık-yeşil alanlardaki farklı kullanım statülerine sahip alanlarda incelemeler yapıp kriterler dahilinde alanların değerlendirilmesi daha sağlıklı kentler ve alanlar oluşturulması konusunda literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Akbulut, G. (2010). Türkiye’de kaplıca turizmi ve sorunları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 35-54.
- Aksoy, Ö. B., & Demir, M. (2022). Kafkas Üniversitesi Merkez Kampüsünde yer alan donatı elemanları üzerine bir araştırma. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 73-80. <https://doi.org/10.25308/aduziraat.1024938>.
- Arslan, O., Köse, R., Alakuş, B., & Özgür, M. A. (2006). Examining of Power Generation Potential in Simav Geothermal Field. *Journal of Science and Technology of Dumlupınar University*, (12), 57-67.
- Avşar, M. (2023). Amasya ilinin termal turizm kapsamında potansiyelinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 232-244. <https://doi.org/10.46790/erzisosbil.1248721>.
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de alternatif bir turizm; sağlık turizmi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 91-96.
- Bucak, T., & Özkaya, E. (2013). Çanakkale ilinin termal turizm potansiyeli. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 7-23.
- Chun, H., & Lee, S. (2016). A study on the design guidelines of healing landscape in housing complexes. *Journal of the Korean Institute of Landscape Architecture*, 44(5), 26-37. <https://doi.org/10.9715/KILA.2016.44.5.026>.
- Cooper Marcus, C. (2016). The future of healing gardens. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 9(2), 172-174. <https://doi.org/10.1177/1937586715606926>.
- Çardak, M., Yücel, D. Ş., Ay, M., Acar, T. S., & Tınaztepe, Ö. E. (2019). Jeotermal akışkanın hidrokimyasal karakterizasyonunun belirlenmesi: Simav (Kütahya) örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 1-15. <https://doi.org/10.28979/comufbed.547746>.
- Çelik, S. (2018). Alternatif turizm. *Journal of International Social Research*, 11(56), 193-204.
- Çiçek, R., & Ayderen, S. (2013). Sağlık turizmi açısından İç Anadolu Bölgesi’ndeki kaplıca ve termal tesislerin mevcut yapısının ve potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2013(2), 25-35.
- Din, S. K. J., Russo, A., & Liversedge, J. (2023). Designing healing environments: a literature review on the benefits of healing gardens for children in healthcare facilities and the urgent need for policy implementation. *Land*, 12(5), 971. <https://doi.org/10.3390/land12050971>.
- Eckerling, M. (1996). Guidelines for designing healing gardens. *Journal of Therapeutic Horticulture*, 8, 21-25.

- Erbino, C., Toccolini, A., Vagge, I., & Ferrario, P. S. (2015). Guidelines for the design of a healing garden for the rehabilitation of psychiatric patients. *Journal of Agricultural Engineering*, 46(2), 43-51. <https://doi.org/10.4081/jae.2015.426>.
- Google Earth Pro (2024). Eynal Termal Turizm Merkezi. https://earth.google.com/web/@39.10006348,28.98292251,13076.24749077a,0d,35y,0.0026h,0.0000t,0.0000r?utm_source=earth7&utm_campaign=vine&hl=tr. Erişim Tarihi: 20.06.2024
- Gemici, Ü., & Tarcan, G. (2002). Hydrogeochemistry of the Simav geothermal field, western Anatolia, Turkey. *Journal of Volcanology and geothermal research*, 116(3-4), 215-233. [https://doi.org/10.1016/S0377-0273\(02\)00217-2](https://doi.org/10.1016/S0377-0273(02)00217-2).
- Gür, N., & Kahraman, Ö. (2024). Engelli bireyler için kentsel tarihi alanlarda erişilebilirliği arttırmaya yönelik peyzaj tasarım yaklaşımları: Göbeklitepe Ören Yeri (Şanlıurfa) Örneği. *Kırklareli Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 10(1), 29-53. <https://doi.org/10.34186/klujes.1416010>.
- Jiménez-García, M., Ruiz-Chico, J., & Peña-Sánchez, A. R. (2020). Landscape and tourism: Evolution of research topics. *Land*, 9(12), 488. <https://doi.org/10.3390/land9120488>.
- Kanat, T. (2019). Aromaterapi. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 3, 67-73.
- Kardaş, İ. (2014). Kütahya-Simav Yöresi Jeotermal Kaynaklarının Empranye Maddeleri Açısından İncelenmesi ve Bu Kaynakların Ahşabın Bazı Özellikleri Üzerine Etkilerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Fen Bilimleri Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye.
- Keçecioğlu, P. (2014). Ruh Sağlığı Kurumlarında İyileştirme Bahçelerinin İrdelenmesi ve Peyzaj Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Lau, S. S., & Yang, F. (2009). Introducing healing gardens into a compact university campus: design natural space to create healthy and sustainable campuses. *Landscape Research*, 34(1), 55-81. <https://doi.org/10.1080/01426390801981720>.
- Öztürk, Y. (2018). Boş zaman, rekreasyon ve turizm kavramları arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı bir analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 1(2), 31-42.
- Pouya, S., Bayramoğlu, E., & Demirel, Ö. (2015). Şifa bahçesi tasarım yöntemlerinin araştırılması. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 15(1), 15-25.
- Rivasseau-Jonveaux, T., Pop, A., Fescharek, R., Chuzeville, S. B., Jacob, C., Demarche, L., Soulon, L., & Malerba, G. (2012). Les jardins thérapeutiques: recommandations et critères de conception. *Gériatrie et Psychologie Neuropsychiatrie du Vieillessement*, 10(3), 245-253.
- Sakıcı, Ç., & Var, M. (2014). Ruh ve sinir hastalıkları hastane bahçelerinin (açık alan terapi üniteleri) düzenlenmesi ve düzenlenirken dikkat edilmesi gereken kriterler. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 14(1), 101-112.
- Tuncel, M., & Doğaner, S. (1992). Kütahya'da kaplıca turizmi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 6(1), 47-60.
- Vasilyeva, O., Sinyukov, V., Ukhina, T., Bazhin, G., Otcheskiy, I., & Zakharova, L. (2023). Influence of green architecture objects on the ecological and tourist attractiveness of the urban environment. *Anais Brasileiros de Estudos Turísticos*, 13(1), 1-9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7927037>.
- Vikipedi (2024a). Türkiye. <https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye>. Erişim Tarihi: 20.06.2024.
- Vikipedi (2024b). Ege Bölgesi. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ege_B%C3%B6lgesi. Erişim Tarihi: 20.06.2024.
- Vikipedi (2024c). Kütahya. <https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCtahya>. Erişim Tarihi: 20.06.2024.
- Vikipedi (2024d). Simav. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Simav>. Erişim Tarihi: 20.06.2024.
- Wang, Q., & Tzortzi, J. N. (2023). Design guidelines for healing gardens in the general hospital. *Frontiers in Public Health*, 11, 1288586. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1288586>.
- Yılmaz, E. (2017). Hastanelerde Terapi Bahçelerinin İyi Olma Hali Etkilerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Mimarlık Anabilim Dalı, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul Türkiye.

